

Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2022-2026

Inleiding

Er is sprake van snelle klimaatverandering die wordt veroorzaakt door de mens, aldus het laatste IPCC-rapport dat begin augustus 2021 verscheen. Het veranderende klimaat zorgt voor extremer weer, overstromingen en een snelle zeespiegelstijging. Eind deze eeuw zullen grote delen van Nederland en zeker ook van Schiermonnikoog moeten rekenen op een stijging van tot wel een meter. Kunnen we het tij nog keren?

Duurzame ontwikkeling en continuïteit van het eiland vragen om de uitstoot van broeikasgassen drastisch te verminderen. Naast deze noodzaak zijn er volop kansen. We kunnen nu nog keuzes maken. We kunnen op het eiland een circulaire energie-economie realiseren. Daarvoor zijn vergaande maatregelen nodig. En die vragen om een sterke eilander gemeenschap, waarin onderlinge samenwerking en eensgezindheid hoog in het vaandel staan.

Impuls Duurzaamheid

In 2016 is door de gemeenteraad € 375.000,- beschikbaar gesteld voor het uitvoeringsprogramma Impuls Duurzaamheid 2017 – 2021 Schiermonnikoog. Daarin waren 18 concrete projecten opgenomen die gedurende 5 jaar in uitvoering werden genomen. Zo is, naast verduurzaming van het vastgoed (particulier en huur), ook gezamenlijke investeringen in duurzaam opgewekte energie hoog op de agenda gezet. De grote sprong die we moeten maken van enkele procenten aandeel opwek duurzame energie naar tientallen procenten betekent investeren in samenwerking met burgers, bedrijven en maatschappelijke organisaties.

Naast het beschikbaar gestelde budget van € 375.000,- zijn er verschillende externe subsidiebronnen en gelden van de overheid ingezet voor de uitvoering van het programma. In de *bijlage 2* is het overzicht van de 18 projecten behorend bij het uitvoeringsprogramma impuls duurzaamheid 2017 – 2021 opgenomen. Daarbij is te zien hoever de uitvoering is gevorderd.

Omdat (nog) niet alle projecten zijn uitgevoerd, niet alle verwachte kosten zijn gemaakt en door regelmatige subsidiemogelijkheden en uitkeringen vanuit het Rijk en de provincie Fryslân was er eind 2021 een budget van € 379.609 over. In 2022 ontvingen we nog € 97.674 vanuit het Rijk voor uitvoeringstaken Klimaatakkoord. In *bijlage 3* is het financiële verloop van de reserve Duurzame Energie te vinden.

Dursum Eilaun

In de zomer van 2020 startten we het project Dursum Eilaun. Hoe maken we van Schiermonnikoog een Dursum Eilaun? Een veelomvattende vraag, ingegeven door de grote energieopgave die op de gemeente afkomt. Het Nationale Klimaatakkoord vroeg om actie van veel partijen, ook van gemeenten. De doelstelling van het Rijk is 55% reductie van broeikasgassen in 2030 ten opzichte van 1990. Een grote opgave met de gemeenten in een belangrijke regierol. In dit project hebben we de mogelijkheden om concrete stappen te zetten om in 2030 een CO₂-reductie van minimaal 55% te realiseren verkend en besproken met inwoners en andere stakeholders op Schiermonnikoog.

Uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2022 – 2026

Juist omdat eilanden kwetsbaar zijn als het gaat om klimaatverandering, wil Schiermonnikoog maximaal inzetten op het realiseren van het nationale doel om de uitstoot van broeikasgassen in 2030 met minstens 55% te verminderen ten opzichte van 1990 en als het even kan een

stapje meer. We willen werken aan een schone, betaalbare en betrouwbare energievoorziening op het eiland. Die past bij de belangrijke kwaliteiten van Schiermonnikoog. Natuur, landschap en ecologische waarden zijn unieke kwaliteiten waar het eiland trots op is en veel toeristen mee trekt. Bovendien willen we een Energietransitie waarin inwoners en bedrijven actief kunnen deelnemen. En waarbij een aanzienlijk deel van de opbrengsten in een duurzame toekomst van het eiland kunnen worden geïnvesteerd. In Dursum Eilaun verkenden we mogelijkheden om dat te bereiken. Samen met inwoners en bedrijven die aan de straks gestelde doelen willen werken. Het eindresultaat waren 4 mogelijke scenario's die ons inzicht bieden in de mogelijkheden voor het reduceren van de CO₂-emissie en wat dat kan betekenen voor het eiland. De raad besloot naar aanleiding van het eindrapport in te zetten op een isolatie- en besparingsprogramma en onderzoek te laten uitvoeren voor de productie van energie door middel van zon, wind en groen gas/waterstof.

De projecten en werkzaamheden die uit het uitvoeringsprogramma Impuls Duurzaamheid en het project Dursum Eilaun voortvloeien zijn voor de komende 4 jaar beschreven in dit uitvoeringsprogramma Duurzaamheid 2022 – 2026 en financieel onderbouwd.

Algemeen

Communicatie	
Omschrijving	Het blijft van groot belang dat er wordt ingezet op een consistente communicatie aangaande de Energietransitie en duurzaamheid. Niet alleen via de gebruikelijke kanalen van de gemeente, maar ook op basis van flyers, eigen nieuwsbrieven, bijeenkomsten, beeldmateriaal, etc. Op deze manier kunnen we meer inwoners uit verschillende lagen in de samenleving beter bereiken.
Kosten	€ 3000,- per jaar
Planning	Doorlopend
Ambtelijke inzet	0,1 fte

Samenwerking Energiecoöperatie de Sintrale	
Omschrijving	De samenwerking met de energiecoöperatie de Sintrale is van groot belang bij de Energietransitie op Schiermonnikoog. De invloed van de coöperatie wordt vergroot wanneer er meer inwoners, maar ook eigenaren van recreatiewoningen lid worden van de Sintrale. Om de Sintrale handvatten te bieden bij het werven van meer leden en het onderzoeken en uitwerken van hun plannen voor een mogelijk zonnepark en andere projecten ontvangen zij in 2022 en 2023 een subsidie van de gemeente. Na verstrekking van de subsidie evalueren we de inzet en het effect hiervan minimaal 2 maal per jaar. Daarnaast is er iedere bestuursvergadering – om de 6 weken – een ambtenaar Duurzaamheid vanuit de gemeente aanwezig om de samenwerking optimaal te benutten en goed op de hoogte te zijn van de lopende zaken. We werken samen aan goede communicatie, collectieve inkoop, projecten voor energieopwekking, isolatiecampagnes en energie-coaching.
Kosten	2 x € 2000,-
Planning	2022 en 2023
Ambtelijke inzet	0,1 fte

Development Goals en Fairtrade	
Omschrijving	Sinds 2015 is Schiermonnikoog Fairtrade gemeente. Elke twee jaar wordt deze titel na toetsing vernieuwd door de landelijke Fairtrade organisatie. De laatste toekenning kreeg Schiermonnikoog maart dit jaar voor de jaren 2022 en 2023. Sinds 2019 is Schiermonnikoog ook Global Goals gemeente. Via deze weg dragen we ons steentje bij aan zeventien doelen om van de wereld een betere plek te maken in 2030. Ze zijn een mondiaal kompas voor uitdagingen als armoede, onderwijs en de klimaatcrisis. De gemeente overlegt periodiek met de werkgroep Fairtrade (Global Goals) Schiermonnikoog en geeft gezamenlijk invulling aan deze titels. Een terugkerend project is de Global Goals markt in september. Duurzame en sociale initiatieven, ondernemers en instellingen inspireren elkaar, eilanders én toeristen om te werken aan armoede, ongelijkheid en klimaatverandering. De gemeente draagt hieraan bij met personeelsinzet en organisatorische kosten. Daarnaast wordt

	ook binnen de gemeentelijke organisatie gewerkt aan de Global Goals, dit draagt bij aan doelmatig en integraal werken.
Kosten	€ 2000,- per jaar
Planning	Doorlopend
Ambtelijke inzet	0,1 fte

Programma Waddeneilanden: Programmalijn Duurzame Energie

Omschrijving	In 2007 hebben de Waddeneilanden afgesproken zich in te zetten om in 2020 zelfvoorzienend te zijn op het gebied van water en energie. Hoewel er flinke stappen zijn gezet, is deze ambitie nog niet volledig gerealiseerd. Ieder eiland legt andere accenten in haar energieambities: van 'zelfvoorzienend' en 'CO2-neutraal' tot 'koploper zijn'. Dit laat onverlet dat de wens tot zelfvoorzienendheid breed gedeeld wordt. De Waddeneilanden streven ernaar om op het gebied van duurzaamheid en energietransitie onderscheidend te blijven en sneller dan andere regio's hun doelstellingen te bereiken. Het Uitvoeringsprogramma van "Programma Waddeneilanden" is in januari 2022 door raad vastgesteld.
Kosten	Ambtelijk inzet Cofinanciering
Planning	2021 - 2028
Ambtelijke inzet	0,1 fte

RES Fryslân (FEM)

Omschrijving	Schiermonnikoog maakt deel uit van de RES (Regionale Energie Strategie) Fryslân. In 2021 is de RES 1.0 vastgesteld. Na 2023 wordt elke vier jaar een update voor de RES Fryslân gemaakt. De RES wordt veelal nog geassocieerd met alleen de opwekking van duurzame elektriciteit en de oproep vanuit de rijksoverheid, terwijl de samenwerking in Friesland ook de warmtetransitie, de energie-infrastructuur en de landschappelijke en maatschappelijke participatie en draagvlak betreft. Daarom is de (tijdelijke) afkorting Fries Energie Meerjarenprogramma (FEM) ingebracht. Deze naam ligt nog niet vast. Voor de aanpak op de lange termijn samenwerking zullen alle programmalijnen (opwek, warmtetransitie en energiebesparing, energie-infrastructuur en mienskipsenergie) en coördinatie op een dagelijkse basis menskracht en middelen nodig hebben. Voor de basisactiviteiten en het programmabureau zal er jaarlijks ca. €1,3 miljoen ingezet worden, die door een bijdrage vanuit het rijk en de regio-overheden kan worden gedekt. De overheden kunnen hiervoor een deel van de nieuwe klimaatmiddelen inzetten. Voor Schiermonnikoog komt de jaarlijkse bijdrage uit op € 610. Daarnaast zal altijd de betrokken inzet vanuit alle gemeenten, andere overheden en maatschappelijke organisaties nodig zijn om gedragen en effectief te kunnen werken. In 2023 wordt bij de RES 2.0 aparte aandacht besteed aan de Waddeneilanden. De duurzame ambitie van de Waddeneilanden is opgenomen in de Agenda voor het Waddengebied 2050.
Kosten	€ 610 per jaar
Planning	Doorlopend
Ambtelijke inzet	0,1 fte

CO2 compensatiefonds	
Omschrijving	Om de CO2-uitstoot van het reizen met de veerdienst te compenseren, heeft Wagenborg Passagiersdiensten een CO2-compensatiefonds in het leven geroepen. Passagiers van de veerdiensten naar Schiermonnikoog en Ameland hebben de keuze om een vrijwillige toeslag te betalen om daarmee te helpen de uitstoot van hun overtocht te compenseren. Wagenborg garandeert een budget van 30.000 euro per jaar. Eilanders kunnen in januari voorstellen indienen voor projecten die uit het fonds gefinancierd kunnen worden. De dorpsbelangen vormen een beoordelingscommissie. Reizen gaat gepaard met de uitstoot van CO2. Dat geldt ook voor het reizen met de veerdienst, zolang de schepen nog varen op fossiele brandstof. Het is echter mogelijk die uitstoot deels te compenseren. Bijvoorbeeld door het planten van bomen of door structurele energiebesparing op een andere plek. Passagiers van de veerdienst kunnen een vrijwillige toeslag betalen bovenop de prijs van hun ticket, om daarmee de uitstoot van hun overtocht te compenseren. Bij het reserveren van een ticket komt de optie om te compenseren vanzelf in beeld; passagiers kunnen deze aanklikken of niet. Wagenborg Passagiersdiensten, de gemeente Schiermonnikoog en de gemeente Ameland hebben in de loop van 2020 een overeenkomst gesloten over het CO2-compensatiefonds. Afsproken is dat Wagenborg de inning van de toeslagen verzorgt en garant staat voor een budget van ten minste 30.000 euro per jaar. Eilanders kunnen projecten indienen die voor financiering uit het fonds in aanmerking komen. De gemeenten verzorgen de administratie van de ingediende voorstellen. Een onafhankelijke commissie die bestaat uit bestuursleden van de dorpsbelangen op beide eilanden beoordeelt eenmaal per jaar welke projecten voor een bijdrage in aanmerking komen. De invulling zal wellicht vanaf 2022 veranderen: grotere eiland brede projecten door gemeente aangedragen.
Kosten	Geen
Planning	Doorlopend
Ambtelijke inzet	Wisselend

NAL	
Omschrijving	Een van de afdelingen/tafels in het Klimaatakkoord is Mobiliteit. Hierin wordt beschreven welke acties er genomen moeten worden om in 2050 emissie vrij te bewegen. De afspraak is om vanaf 2030 alleen nog maar emissievrij te rijden. Een van de belangrijkste onderdelen van emissievrij vervoer is laadinfrastructuur. Hiertoe heeft het Klimaatakkoord de Nationale Agenda Laadinfrastructuur (NAL) ontwikkeld. Het doel van de NAL is ervoor te zorgen dat de laadinfrastructuur is voorbereid op de grootschalige uitrol van elektrisch vervoer. In de NAL wordt beschreven hoe we tot voldoende laadpunten komen om al deze auto's slim op te laden. Hiervoor moeten we een laadvisie en plaatsingsbeleid opstellen.
Kosten	Geen
Planning	Doorlopend

Ambtelijke inzet	0,1 fte (ambtenaar verkeer)
------------------	-----------------------------

Isoleren en besparen

De komende jaren zal de gemeente samen met haar inwoners moeten blijven werken aan isoleren en besparen. Dat doen we de komende 4 jaar met de volgende (doorlopende) projecten:

<i>Energieloket / Duurzaam Bouwloket</i>	
Omschrijving	De gemeente Schiermonnikoog is aangesloten bij het Duurzaam Bouwloket. Het Duurzaam Bouwloket verzorgt als onafhankelijke en professionele partij het energieloket voor de gemeente. Inwoners kunnen bij hen terecht met al hun vragen over subsidies, duurzaam (ver)bouwen, energiebesparing en energie opwekken.
Kosten	€ 200,- per jaar
Planning	Doorlopend
Ambtelijke inzet	Geen

<i>Transitie Visie Warmte en Wijkuitvoeringsplannen</i>	
Omschrijving	In de in 2021 vastgestelde Transitievisie Warmte schetsen we de geleidelijke overstap naar een aardgasvrij Schiermonnikoog. Aardgasvrij wil zeggen dat inwoners, bedrijven en gasten op een andere manier dan met aardgas hun gebouwen gaan verwarmen en ook voor het koken zal een andere warmtebron nodig zijn (meestal inductie). In het visiedocument is onderbouwd welke duurzame warmtevoorzieningen in de verschillende buurten en straten als alternatief beschikbaar zijn en welke daarvan voor de hand liggen. Ook geven we aan in welke buurten we met verdere verkenningen willen starten en schetsen we een voorlopige planning van de transitie. Deze visie geeft ons richting om de komende jaren aan de slag te gaan. De transitievisie moet elke vijf jaar worden geactualiseerd, of zoveel eerder als we met elkaar nodig vinden.
Kosten	€ 10.000 per jaar
Planning	Doorlopend
Ambtelijke inzet	0,1

<i>Subsidieregeling energiebesparende maatregelen</i>	
Omschrijving	Met financiering vanuit de provincie Fryslân is een subsidieregeling opgesteld die gericht is op het nemen van kleine energiebesparende maatregelen aan permanent bewoonde woningen (huur en koop). Voor de Waddeneilanden gezamenlijk is € 220.000 beschikbaar. Met de regeling kleine energiebesparende maatregelen wil de gemeente de uitvoering van kleine energiebesparende maatregelen stimuleren. Zoals bijvoorbeeld het vervangen van oude lampen, de aanschaf van zuinige apparatuur of het laten maken van een energieadvies. De regeling geldt voor het jaar 2022. Per woning kan €80,- subsidie worden aangevraagd.
Kosten	Provincie

Planning	t/m 2022
Ambtelijke inzet	Aflopend

Energieadvies op maat

Omschrijving	Inwoners kunnen via de gemeente voor €200,- een energiescan laten uitvoeren door een energie adviseur. De adviseur komt iedere maand op het eiland. Wanneer er binnen 12 maanden voor minimaal 1.000,- aan duurzame maatregelen is getroffen kan men de €200,- weer terugkrijgen van de gemeente. Met het PAW-project in Nieuw Dokkum werken we aan een nieuwe systematiek en verlaging van de kosten voor de uitvoering van het energieadvies op maat. Deze nieuwe vorm van een energieadvies willen we na Nieuw-Dokkum ook uitrollen over de rest van het eiland. We zetten in op een betaalbaar advies (+/- €100,-), maar niet zondermeer kosteloos om het zetten van concrete stappen te motiveren. Uitzondering hierop zijn kwetsbare huishoudens die kampen met (energie)armoede.
Kosten	Gemiddeld €2000,- per jaar
Planning	Doorlopend
Ambtelijke inzet	0,1 fte

Regentonnen en compostvaten

Omschrijving	Om circulariteit en waterbesparing te stimuleren willen we de subsidieregeling voor de aanschaf van regentonnen en compostvaten continueren. De hoogte van de subsidie bedraagt 50% van de aanschafwaarde met een maximum van €25,- per vat of ton.
Kosten	Gemiddeld € 250,- per jaar
Planning	Doorlopend
Ambtelijke inzet	Wisselend

Gids isoleren en besparen

Omschrijving	In de zomer van 2022 is de gids isoleren en besparen op Schiermonnikoog huis aan huis verspreid. Ook voor eigenaren van recreatiewoningen is de gids beschikbaar, evenals een digitale variant. In de gids staan voorbeelden en tips voor energiebesparing in de woning. Daarnaast delen enkele inwoners en gasten hun adviezen voor het besparen van energie in een koop-, huur-, of recreatiewoning. Voor inwoners van het beschermd dorpsgezicht wordt een speciale gids gemaakt voor het verduurzamen van de woning.
Kosten	Algemene gids gesubsidieerd door de provincie. € 20.000 voor het beschermd dorpsgezicht.
Planning	Eenmalig
Ambtelijke inzet	Afgerond

Collectieve inkoop

Omschrijving	In samenwerking met de Sintrale wordt ingezet op collectieve inkoopacties voor isolatie, zonnepanelen, hybride cv-ketels en andere energiebesparende maatregelen. Maatregelen voor in het beschermd dorpsgezicht zullen hier ook nadrukkelijk aan bod komen.
--------------	--

Kosten	Personele inzet
Planning	2023 en 2024
Ambtelijke inzet	0,1

Duurzaamheidslening

Omschrijving	Het volledig verduurzamen van een woning is een kostbare operatie, die individuele woningeigenaren vaak niet zomaar uit eigen middelen kunnen voorzien. De duurzaamheidslening is een effectief financieel instrument om onze inwoners hiermee te kunnen helpen. Door een financieringssysteem te ontwerpen, kunnen onze inwoners bijvoorbeeld op een laagdrempelige manier de overwaarde van hun woning inzetten t.b.v. verduurzaming/verbetering van het huis. Tevens kan het college overwegen om voor MKB, maatschappelijk vastgoed of recreatiewoningen ook financiële mogelijkheden te faciliteren binnen de duurzaamheidslening. Op landelijk niveau wordt gewerkt aan een sociale duurzaamheidslening, speciaal voor huishoudens. Via het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting willen we als gemeente meer financiële ruimte te ontsluiten, voor bedrijven en particulieren. Er is bij SVn sprake van een zogenaamd 'revoluerend' fonds. Een revoluerend fonds is een goed alternatief voor het traditionele subsidiëren. Door aflossing komt het uitgeleende geld weer terug in het gemeentelijke fonds. Op dat moment is het weer beschikbaar voor nieuwe leningen.
Kosten	Fonds: €200.000,- revoluerend Kosten: gemiddeld €500,- per jaar
Planning	Doorlopend
Ambtelijke inzet	0,1 fte

Aanpak Energiearmoede: Witgoed

Omschrijving	Steeds meer huishoudens in Nederland hebben te maken met energiearmoede. Als gevolg van de stijgende energieprijzen wordt de energierekening voor een steeds groter wordende groep moeilijker te betalen. Het kabinet heeft in oktober 2021 en in maart 2022 tweemaal een SPUK van 150 miljoen euro voor de aanpak van energiearmoede aangekondigd om huishoudens op korte termijn tegemoet te komen vanwege de sterk gestegen energieprijzen en dalende koopkracht. De tweemaal 150 miljoen euro is verdeeld op basis van het aantal huishoudens in energiearmoede conform het onderzoek van TNO. Op Schiermonnikoog gaat het om 45 – 50 huishoudens. De middelen voor de aanpak energiearmoede richten zich op zowel huur- als koopwoningen. De bijdrage voor Schiermonnikoog komt uit op € 29.596. Deze uitkering staat los van de eenmalige energietoeslag die huishoudens in 2022 ontvingen. Om te voorzien in een concrete maatregel, die voor ieder huishouden (ongeacht huur/koop of de isolatiegraad van de woning) van toegevoegde waarde zal zijn, wordt ervoor gekozen in te zetten op een witgoed regeling. Op deze manier kunnen huishoudens kosteloos of met een kleine eigen bijdrage nieuw energiezuinig witgoed aanschaffen.
--------------	--

	De doelgroep 'kwetsbare huishoudens' is gebaseerd op huishoudens met een hoge energierekening en/of een slechte energetische staat van hun woning. Op de schaal van Schiermonnikoog is het in het kader van de privacy wet moeilijk exact te onderscheiden welke huishoudens hieronder vallen. In samenwerking met Sociaal Domein proberen we hier zoveel mogelijk inzicht in te krijgen. Een precieze aanpak voor deze regeling wordt nog uitgewerkt. In ieder geval zal ingezet worden op een laagdrempelige aanvraag, zodat we zoveel mogelijk inwoners bereiken die in de problemen komen door de hoge energieprijzen. Overschrijding van het budget zal aangevuld moeten worden vanuit de reserve Duurzame Energie.
Kosten	€ 5000 (mogelijke aanvulling op de ontvangen SPUK Energiearmoede)
Planning	2022 en 2023
Ambtelijke inzet	Wisselend

Projecten

PAW	
Omschrijving	Afgelopen najaar heeft de gemeente Schiermonnikoog bij het landelijke Programma Aardgasvrije Wijken (PAW) een aanvraag gedaan voor het aardgasvrij maken van de wijk Nieuw Dokkum. Deze aanvraag is dit voorjaar toegewezen en de gemeente heeft 2,3 miljoen euro gekregen voor de uitvoering van dit project, dat meerdere jaren zal duren. Voor de kwartiermakersfase van dit project heeft het college van B&W adviesbureau Ekwadraat tot 1 november 2022 ingehuurd. Voor het vervolg project is een projectleider nodig om nadere invulling en sturing te geven aan het project en zo samen met de inwoners en de gemeente tot een succesvolle transitie naar een duurzame warmtevoorziening te komen in de wijk Nieuw Dokkum. Het project bestaat uit drie fasen; voorbereiding, isolatie-aanpak en realisatie. Ekwadraat is gestart met de projectinrichting. Dit is onderdeel van de voorbereidingsfase. In deze fase zorgen we ervoor dat het project bestuurbaar is en dat alle betrokkenen op de hoogte zijn van de voortgang. Bewoners betrekken we onder andere in de vorm van werkgroepen. In deze eerste fase organiseren we ook deur-aan-deur-bezoeken en komen er energiecoaches om bewoners in de wijk te begeleiden bij de verandering en besparingstips te geven. We leggen ook de basis voor de techniekeuze. We controleren of onze aannames die gedaan zijn bij de subsidie aanvraag kloppen en stellen vast hoe we het project financieel goed kunnen inrichten. In de fase isolatie aanpak ligt de focus op het voldoende geïsoleerd krijgen van alle woningen in de wijk. Energiescans moeten uitgevoerd worden zodat we een goed beeld krijgen van de huidige status van de woningen. Koplopers worden gemotiveerd om andere wijkbewoners te inspireren en geleerde lessen te delen. Ook de koppelkansen dienen in deze fase verder uitgewerkt te worden. Dit kan een herinrichting van de wijk betekenen door bijvoorbeeld het toevoegen van meer groen of op gebied van riolering en wegen. Op kleinere schaal kan een woningverbouwing aanleiding zijn om direct andere (comfort) wensen mee te nemen. Denk hierbij aan het installeren van vloerverwarming of een traplift. Er zal samen met de inwoners van de wijk onderzocht moeten worden of een collectief systeem (bijvoorbeeld een warmtenet) voor de wijk een haalbare en wenselijke techniekeuze is. Als dit zo is zal een realisatiefase volgen waarin dit systeem aangelegd kan worden. Indien er gekozen wordt voor individuele oplossingen zal door middel van subsidies en collectieve inkoop samengewerkt worden. Voor de uitvoering van het project vanaf 1 november is het nodig een projectleider in te huren. Binnen de drie medewerkers Duurzaamheid is gemiddeld 12 uur per week voor dit project beschikbaar. De projectleider zal naar verwachting voor 24 uur per week ingehuurd

	moeten worden. Het uitgangspunt is om de projectleider in te huren voor 4 jaar (van 1 november 2022 tot 1 november 2026). Er wordt uitgegaan van 44 werkweken per jaar. Bij de aanvraag van de subsidie is rekening gehouden met een investering van €440.000 in proceskosten voor de transitie, waarvan €240.000,- is aangevraagd als onrendabele top. Bij de aanvraag is voorgesteld om de bijdrage die de gemeente via de algemene uitkering heeft ontvangen voor de Transitievisie warmte van €200.000,00 (december circulaire 2019) uit de reserve Duurzame Energie hier aanvullend voor in te zetten.
Kosten	2 x € 100.000
Planning	2022 – 2026
Ambtelijke inzet	0,3 fte

Systeemanalyse Energievoorziening

Omschrijving	De Energietransitie leidt tot allerlei verschuivingen in het energiegebruik op de eilanden. Gebouwen worden geïsoleerd en gaan van het gas af, er wordt gewerkt aan opwek van duurzame energie, en vervoer over weg en water gaat ook over op andere energiebronnen. We verwachten een forse verschuiving van gas naar elektriciteit. Nu al geldt een transportbeperking voor elektriciteit op een groot deel van Schiermonnikoog. Daarnaast hebben de eilanden nog steeds de ambitie om zelfvoorzienend(er) te worden voor energie en water. Met het vaststellen van het rapport Dursum Eilaun heeft de raad besloten onderzoek te laten uitvoeren naar de mogelijkheden voor energie uit zon, wind en groene gassen en opslag. Sinds de zomer van 2022 is er al sprake van een transportbeperking op het net als gevolg van beperkte capaciteit van de Wadkabel. We hebben nu wel kwalitatief zicht op de ontwikkelingen, maar niet op de hoeveelheden energie die van en naar de eilanden getransporteerd moeten worden, en wat dat precies betekent voor de wadkabels en -leidingen. Dit inzicht is wel nodig om te kunnen anticiperen en te kunnen sturen op ontwikkelingen. Nog meer dan op de vaste wal speelt het probleem van balanceren van het net. Zowel levering als terug levering gaat langs één verbinding met het netwerk aan de wal. Pieken van vraag en aanbod moeten daar op passen, tenzij er mogelijkheden zijn voor buffering en opslag van energie op het eiland. Hoe om te gaan met pieken op verschillende tijdschalen is een belangrijk vraagpunt. De grondgedachte is dat extra wad-kabels en -leidingen zoveel mogelijk voorkomen moeten worden. Het belang van de eilanden is dat nieuw aan te leggen energie-infra niet past bij de ambitie van zelfvoorzienend zijn, en dat de aanleg, die vele jaren duurt, een rem kan zijn op ontwikkelingen. Daarnaast is het vanuit ecologisch oogpunt ongewenst om op grote schaal nieuwe wadkabels- en leidingen aan te leggen door de Waddenzee. Tegelijkertijd is aanleg en onderhoud van energie-infra door de Waddenzee zeer complex en duur. We willen dus zicht hebben op de gevolgen van ontwikkelingen als elektrificatie en duurzame opwek op de eilanden (zon, wind, groene gassen, etc.), en ook van de keuzes die de gemeente, bewoners en bedrijven daarin kunnen maken. Vervolgens dient dit doorvertaald te
--------------	--

	worden naar de gevolgen voor het energienetwerk, en eventuele benodigde aanpassingen op de eilanden of op het vasteland. Dit betekent dat er enkele energiescenario's met mogelijke ontwikkelingen moeten worden doorgerekend, op verschillende tijdschalen (dag, seizoen). In die scenario's moeten de mogelijke ontwikkelingen en risico's in de gebouwde omgeving, de duurzame opwek, en de mobiliteit worden meegenomen. Vlieland en Ameland zijn al verder in het onderzoek naar het energiesysteem. Terschelling staat voor een vergelijkbare opgave als Schiermonnikoog. Daarom zullen we het onderzoek in gezamenlijkheid met hen opstarten, waarbij de eiland specifieke situaties en vragen natuurlijk meegenomen zullen worden.
Kosten	€ 15.000,-
Planning	2023
Ambtelijke inzet	Incidenteel

Verduurzaming voetbal- en tennisvereniging

Omschrijving	De provincie Fryslân heeft het middels de Klimop regeling mogelijk gemaakt om kosteloos gebruik maken van de kennis en inzet van experts bij het verduurzamen van maatschappelijk vastgoed. Ook de voetbal- en tennisvereniging zijn in samenwerking met de gemeente voorzien van een energieadvies via energiecoach Sportstroom voor de verduurzaming van beide panden en velden. Het gebouw van de voetbalvereniging zal (bijna) energie-neutraal (hybride) worden en het gebouw van de tennisvereniging volledig aardgasvrij. Ook worden de tennisvelden voorzien van LED verlichting en zal de veldverlichting van vv de Monnik worden vervangen door LED. Met ondersteuning van Sportstroom zullen verschillende subsidies worden aangevraagd. Daarnaast zullen de verenigingen zelf investeren. Om het project te laten slagen zal de gemeente ook een bijdrage doen in de kosten. In de toekomst zal ook gekeken worden naar de mogelijkheden om extra zonnepanelen te plaatsen ten behoeve van de energievoorziening van het zwembad. Echter, door de huidige netcongestie is dat nu nog geen optie.
Kosten	€ 25.000
Planning	2023
Ambtelijke inzet	Incidenteel

Incidenteel

Smartflower	
Omschrijving	Eind 2014 is in de 'achtertuin' van de gemeente een Smartflower geplaatst. Het idee was om de Smartflower te gebruiken voor stroomlevering aan het gemeentehuis, promotie van zonnepanelen, voorlichtingen en excursies etc. Onlangs is geconstateerd dat de Smartflower defect is en al langere tijd niet meer in werking is. In de afgelopen jaren zijn al verscheidene reparaties noodzakelijk geweest, die de nodige financiële gevolgen met zich mee brachten. Daarnaast is de leverancier van de Smartflower failliet gegaan en zijn vervangende onderdelen kostbaar en zeer moeilijk te verkrijgen. Daarom is de Smartflower in juni gedemonteerd en verwijderd.
Kosten	€ 870
Planning	Eenmalig
Ambtelijke inzet	Geen

Bijdrage onderzoek organische reststromen	
Omschrijving	Op 8 maart 2022 heeft de raad besloten om vervolgonderzoek te faciliteren om organische reststoffen op het eiland in te zetten als meststof op agrarische bedrijven. Toen was nog niet duidelijk welke gemeentelijke financiële bijdrage aan het vervolgonderzoek nodig was. Vereniging Boerenbelang Schiermonnikoog (VBS) heeft inmiddels de vervolgstap verder uitgewerkt. Namelijk het onderzoek om de samenwerking en verwerking van organische reststromen organisatorisch, technisch en financieel uit te werken. VBS neemt ca. € 10.000 voor haar rekening en vraagt daarnaast een bijdrage van de andere stakeholders: Provincie Fryslân, Wetterskip Fryslân, Natuurmonumenten en gemeente Schiermonnikoog. Dit project levert een concrete bijdrage aan de circulaire economie op Schiermonnikoog. Op dit moment wordt jaarlijks ca. 600 ton groenafval door de gemeente ingezameld. Het groenafval wordt afgevoerd door Omrin om er op de vaste wal compost van te maken. Het vervolgonderzoek geeft gemeente Schiermonnikoog inzicht in de organisatorische, technische en financiële gevolgen van het aanleveren van groenafval voor het maken van compost en/of Bokashi. Onze inzet is dat de kosten voor het aanleveren van groenafval voor het maken van compost en/of Bokashi hoogstens gelijk zijn aan de huidige kosten voor het afvoeren en verwerken tot compost door Omrin.
Kosten	€ 5000
Planning	Eenmalig
Ambtelijke inzet	Incidenteel

Ambtelijke inzet

Totaal benodigde inzet	1,2 fte
Beschikbare capaciteit	0,9 fte
Tekort	0,3 fte

Uit bovenstaand blijkt dat de verwachting is dat er niet voldoende capaciteit aanwezig is binnen de ambtelijke bezetting op de portefeuille Duurzaamheid. Daar tegenover staat dat niet alle projecten gelijktijdig evenveel aandacht zullen vragen. In de uitvoering zal moeten blijken in hoeverre alle werkzaamheden volgens planning uitgevoerd kunnen worden met de huidige bezetting op Duurzaamheid.